

A szövegértés fejlesztésének lehetőségei és eredményei a felső tagozaton

Diósdí Eötvös József Német
Nemzetiségi Általános Iskola
és AMI

2025. május 23.
Nevelőtestületi értekezéslet

Horváthné dr. Hidegh Anikó
kutatótanár

Százhalombattai Arany János Általános
Iskola és Gimnázium
főigazgató

„A pedagógiai alkotáshoz a pedagógus önmagában kevés. Alkotó-innovatív légkörre van szükség: alkotó társadalomra, alkotó iskolai szervezetre és alkotói szándékkal teambe tömörülő pedagóguscsoportra s természetesen alkotó vezetésre.”

Zsolnai József

Bemutakozás

Az iskola bemutatása: Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnázium
Érdi Tankerületi Központ

A szövegértési képességek fejlesztésének lehetőségei a Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnáziumban 2020-25.

► Indoka: Szövegértési képességek kiemelkedő fontossága

- NAT által is preferált terület (2020): szövegértés fejlesztése
- Középiskolai tanulmányokhoz
- Versenyképes tudás megszerzése a középfokon/ szakma megértése ^{1-5*}
- Élethosszig tartó tanulás, önfejlesztés képességének az alapja (Jelenlegi foglalkozások eltűnnek)
- Képességek fejlesztése a fő cél

„A legjobb az, ha a nagy problémákkal már akkor foglalkozunk, amikor még kicsik.”

Vető József

► 2019. A kutatóprogram gondolata, kezdete

- Nevelőtestület véleménye (együttműködés feltétele!)
- Fenntartói támogatás biztosítása
- 2019. november: portfólió feltöltése
- 2020. július: elfogadás
- 2020. 09. „Kompetencia Projekt” indítása
- Covid 19 vírushelyzet miatti módosítások már az előkészítő szakaszban ^{6*}

^{1*} Antalné, 2016.

^{2*} Antalné, 2003

^{4*} Steklácsné 2013.

^{3*} Grabe-Stoller 2011.

^{5*} Schnotz-Molnár 2012.

^{6*} Hidegh A, 2021.

- ▶ A kutató munka alapja: szövegértés és matematika eszközhasználat fejlesztése a *nem megfelelő intézményi eredmények* javítása céljából
- ▶ Célcsoport: általános iskola felső tagozata (kb. 200 tanuló)
- ▶ Fő kérdés: Lehetséges-e az országos kompetenciamérések eredményeinek növelése, az intézmény gyakorlatába beépített szövegértési képességeket fejlesztő, innovatív módszerek segítségével?
- ▶ Alkérdeések, majd hipotézisek kialakítása
- ▶ Hipotéziseim igazolására kutatási terv készítése (Általános terv és Részterv)

szövegértési képesség: az írott szöveg feladatainak megértése és ezekre releváns válasz kidolgozása,

matematikai eszközhasználat: írott szöveg megértése, majd matematikai, logikai képességek használata révén a feladatok megoldásának kidolgozása.

A kutató program hipotézisei és céljai

A nem megfelelő szintű kompetencia eredmények lehetséges okai - alapfeltevéseim:

1. Tanulói motiválatlanság
2. Pedagógusok módszertani képzettségi szintje jó
3. Szövegértési gyakorlat tanórai hiánya
4. Szövegértés fejlesztésének hiánya tanórákon kívül
5. Tanulási tevékenységben kortársak segítségének hiánya
6. Szülői érdeklődés alacsony szintje

Az alapfeltevések alapján kutatásomban kitűzött céljaim megfogalmazása

**Folyamatos belső mérések, értékelés:
bemeneti és kimeneti szövegértési és
matematika mérések, elemzések.**

A kutató program megvalósítására kidolgozott módszertan

1. Motivációs kérdőív alkalmazása (háttérkutatás);
pályaorientációs foglalkozások megerősítése
2. Nevelőtestületi módszertani, szakmai képzések megerősítése
(szövegértés fejlesztés területére koncentráció)
3. Szövegértés bevezetése a tanórákon: magyar irodalom és
nyelvtan, matematika, természettudomány, fizika, kémia,
biológia, földrajz, informatika - heti 1 tanórán 5-10 perces feladat
óra elején.
4. Feladatbank létrehozása: havonta 3+2 db kb.10 perces
szövegértés feladat rögzítése - használat
5. „Fejlesztő tanulószoba” rendszere (szövegértés)
6. Tanulópárok kijelölése, együttműködés felügyelete
7. Szülők bevonása: értesítés a kutatásról és ezzel kapcsolatban
minden történésről

Háttérkutatás: Tanulói motiváció mérése

Intézményi szintű motivációs vizsgálat (2022.tavaszi):

- ▶ Intézményi mesterprogram része^{7*}
- ▶ Belső értékelési csoport támogatása

Cél: A tanulási kedv növelése, segítése, tanulási teljesítmény fokozása

Célcsoport: az intézmény tanulói 2-12. évfolyam, ezen belül a kutatás célcsoportja (ált. iskola 5-8. évfolyam)

Módszer: digitális kérdőív

Eredmény:

- ▶ A célcsoport motivációs szintje megfelelő
- ▶ A pályaaorientációs programok erőteljesen segítik a tanulási motivációt

Intézkedési terv készítése a motivációs szint megtartása céllal

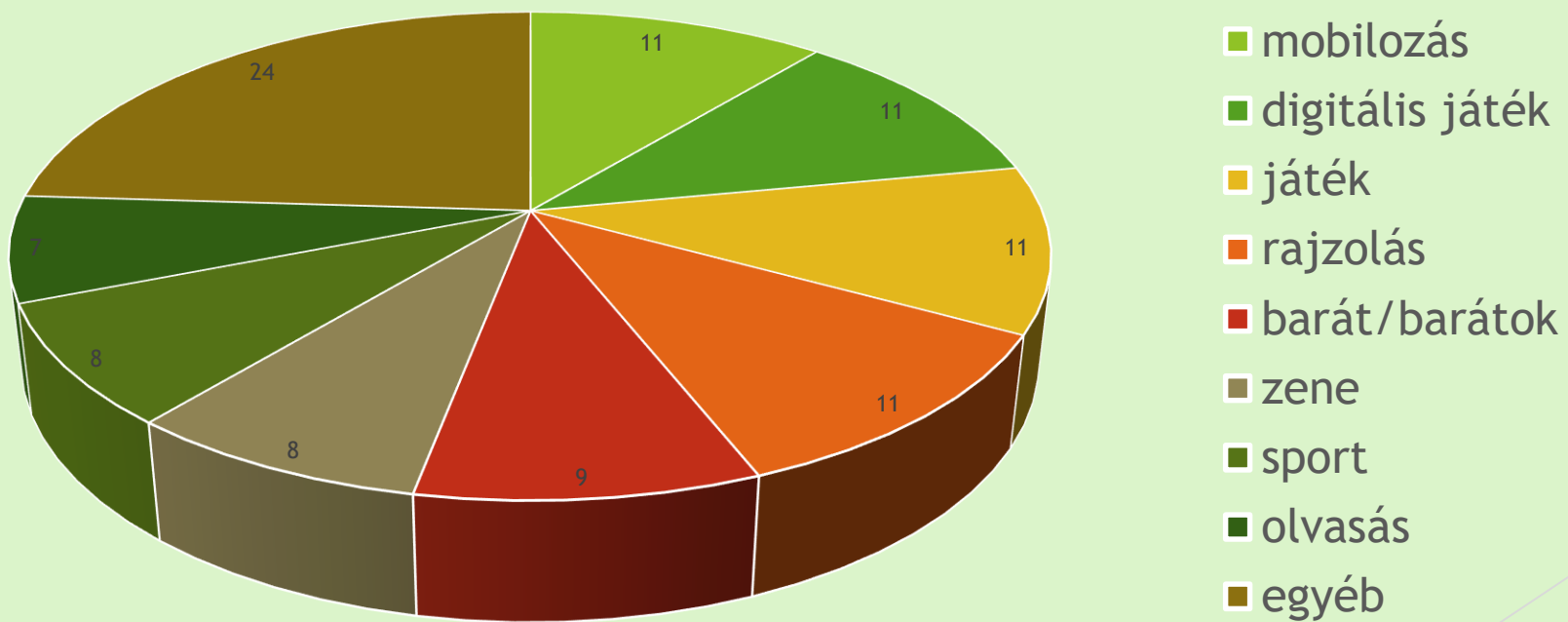
A motivációs kérdőív felépítése:

- ▶ 1-3. kérdése anonim azonosítás (nem, osztály)
- ▶ 4-8. kérdés: nyitott végű állítások befejezése önálló megfogalmazással
- ▶ 9. kérdés: 20 állításra kell válaszolniuk „igen/nem” bejelölésével
- ▶ 10. kérdés: 15 állítást kellett a saját véleménye alapján 5 fokú skálán értékelni (soha, ritkán, rendszerint, gyakran, mindig)
- ▶ Tantárgyi attitűd vizsgálat: legkedvesebb, legkevésbé szeretett tantárgy

A motivációs vizsgálat részeredményei

► A nyitott végű mondatok válaszai

Amikor unatkozom..... (%)

► Megállapítások értékelése ötfokú skálán

	Állítások röviden	A válaszlehetőségek csoportosítva (%-os válaszadás)		
		Gyakran-mindig- rendszerint	Ritkán	Soha
1	A tanórákon végig figyelek	87	23	0
2	Ha valamit nem értek, megkérdőzöm	70	30	0
3	A tananyagot az iskolában megtanulom	68	30	2
4	A feleltetéstől félek	52	42	6
5	Szívesen vagyok az iskolában	56	27	17
6	Sikeresnek érzem magam az iskolában	64	28	8
7	Társaimhoz fordulok segítségért	58	34	8
8	Társaim hozzám fordulnak segítségért	47	43	10
9	A kudarcok elveszik a kedvem a tanulástól	43	29	28
10	Jól érzem magam a tanórákon	64	28	8
11	Érdekelnek a tankönyvek témái	45	41	14
12	Csak azért tanulok, mert kell	56	22	22
13	A tanulással kapcsolatos problémáimat megbeszélem a felnőttekkel	68	24	8
14	Hazatérés után rövidesen nekiülök a tanulásnak	65	25	10
15	Egyedül szeretek tanulni	74	20	6

A kérdőívek eredményeiből levont következtetések, megállapítások

Pozitív eredmények, megállapítások

- ▶ Pozitív visszajelzések megfelelő arányban szerepelnek a tanulók válaszaiban (pedagógus, társ, szülő)
- ▶ Odafigyelés, törődés szintje megfelelő (szaktanári, osztályfőnöki, társak, szülők)
- ▶ Pályaorientációs foglalkozások eredményesek, segítők minden évfolyamon

Fejleszthető területek

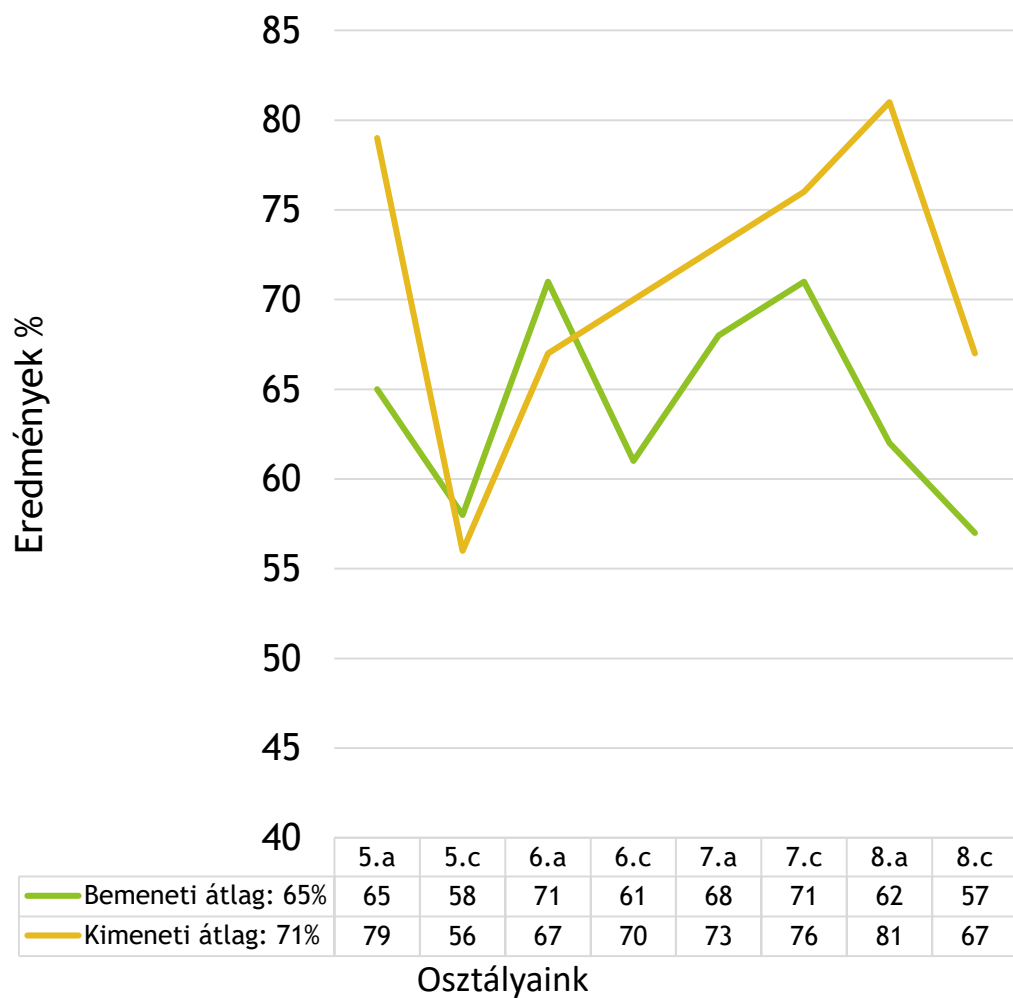
- ▶ Kevés a tanulást segítő kapcsolat, a kommunikáció a gyerekek között
- ▶ A tanulót érdeklő terület erősítése plusz feladatokkal - kiemelés -
- ▶ Kérdezni, gyakorolni, erősíteni a tananyagot, hogy minél többet meg tudjon tanulni az iskolában
- ▶ A feleltetés rutinná váljon, ne jelentsen stresszt a gyerekek számára (szóbeliség)
- ▶ Segítsenek egymásnak a tanulók: forduljanak egymáshoz tanulmányaik jobb elsajátítása érdekében

Intézkedési terv a motivációs mérések eredményeinek értékelése alapján

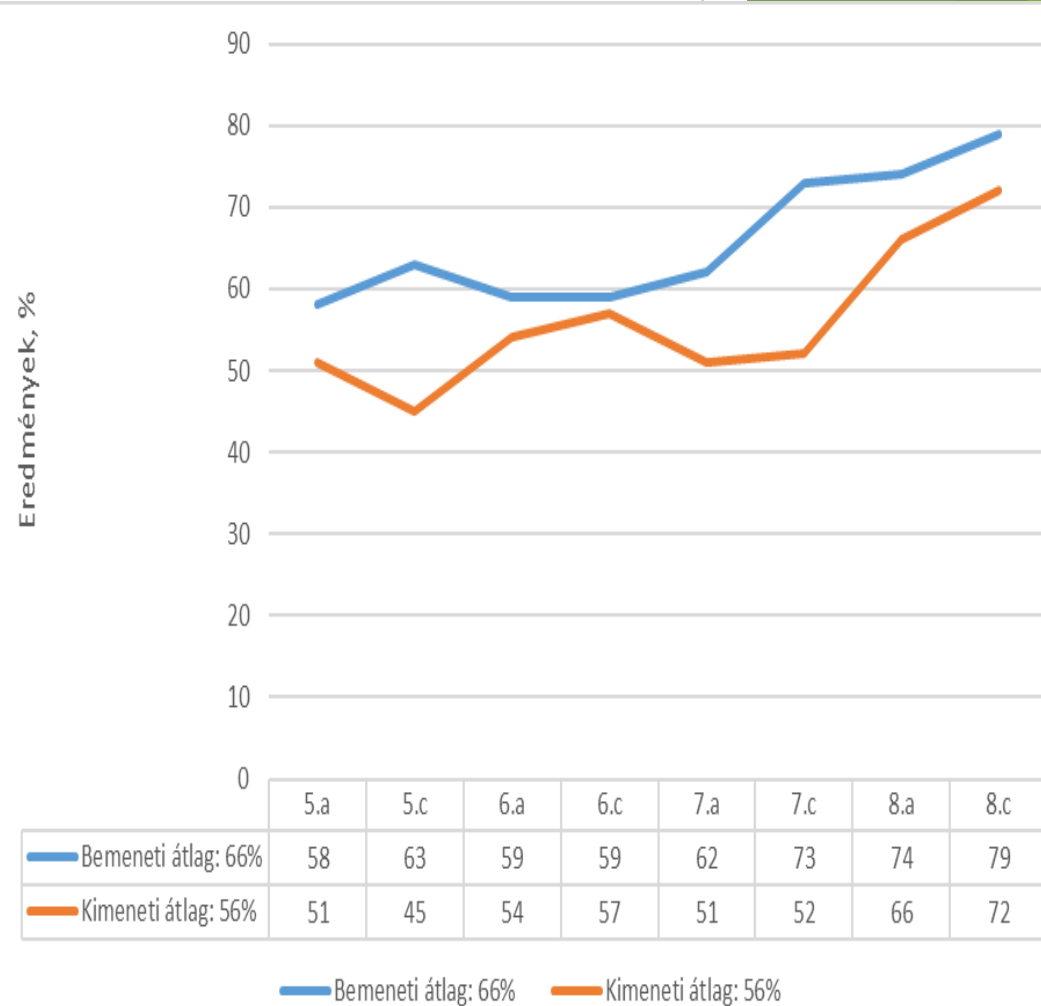
- ▶ Pályaorientációs foglalkozások erősítése minden évfolyamon (egymás segítése)
- ▶ Fejlesztő tanulószoba erősítése, nemcsak írásbeli gyakorlás, de szóbeli gyakorló-feleltetés alkalmazásával(differenciálás, fejlesztés, tantárgyi szakmai nyelv kommunikációjának gyakorlása)
- ▶ Tanulópár rendszer erősítése, napi gyakorlattá válása (barátság, egymástól tanulás, kommunikáció) pl. DÖK Junior
- ▶ Szülői értekezleteken a motivációs mérések eredményeinek ismertetése

Az első eredmények

Magyar szövegértés belső mérések 2020-21

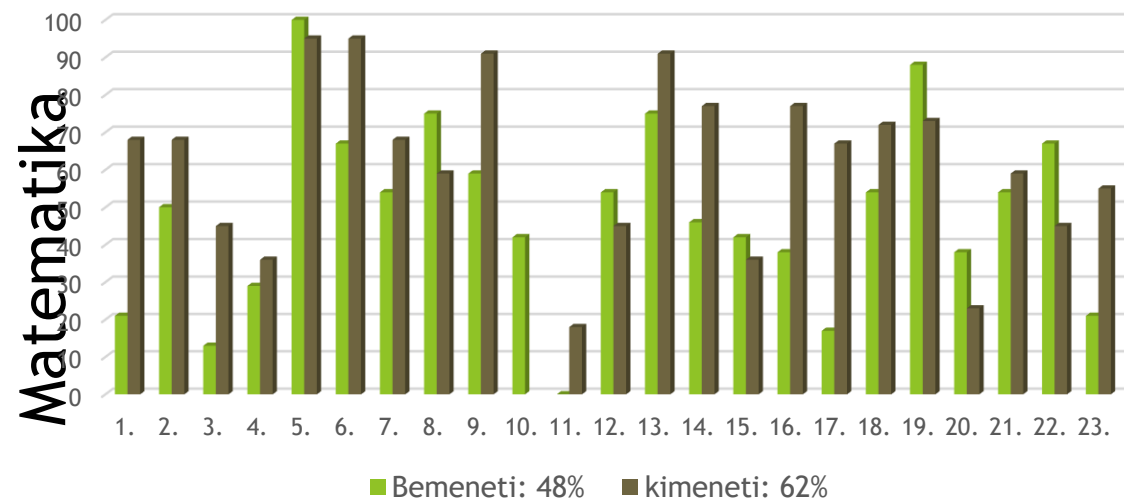
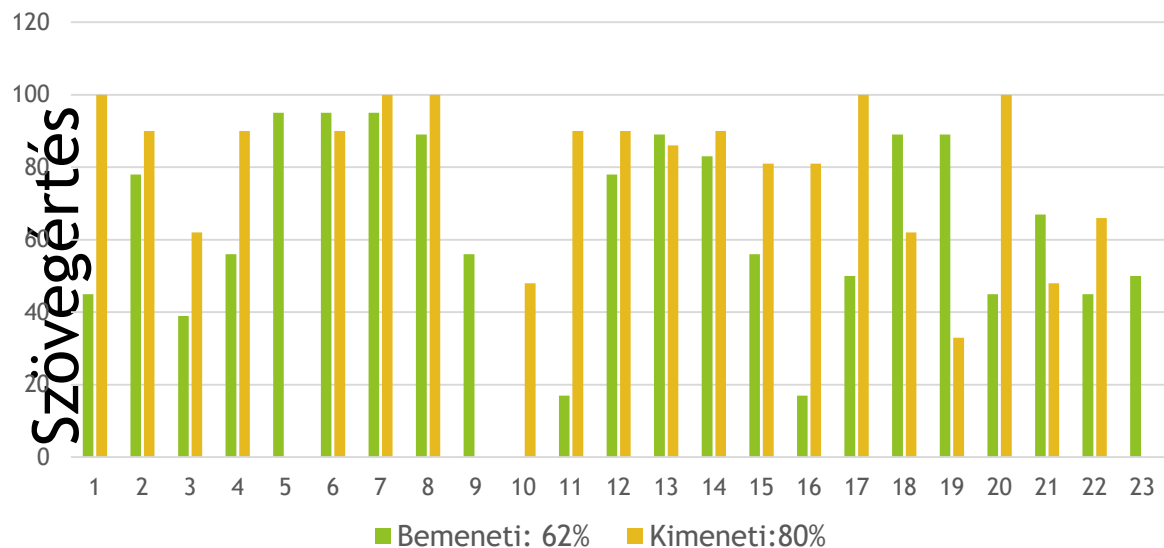

Matematika szövegértési belső mérések 2020-21

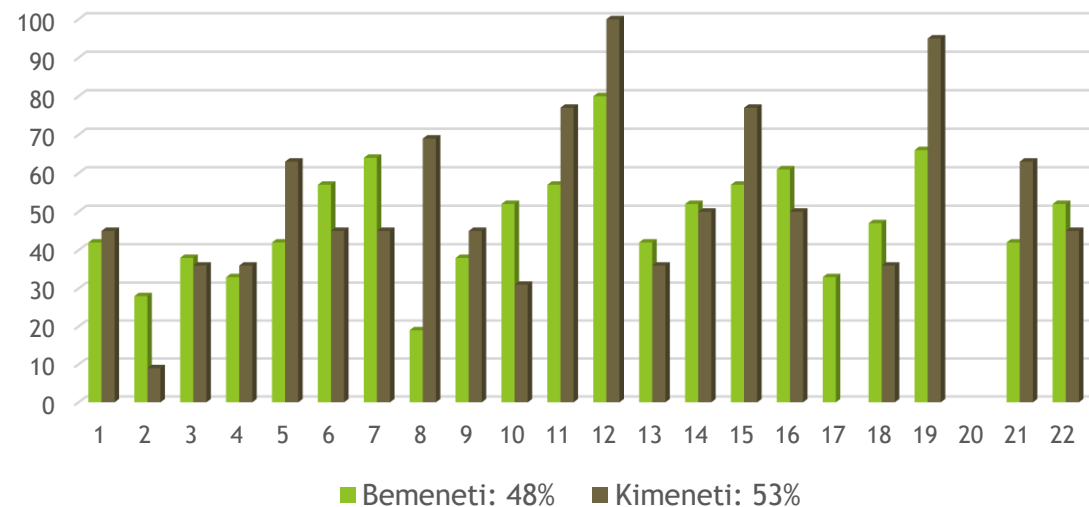
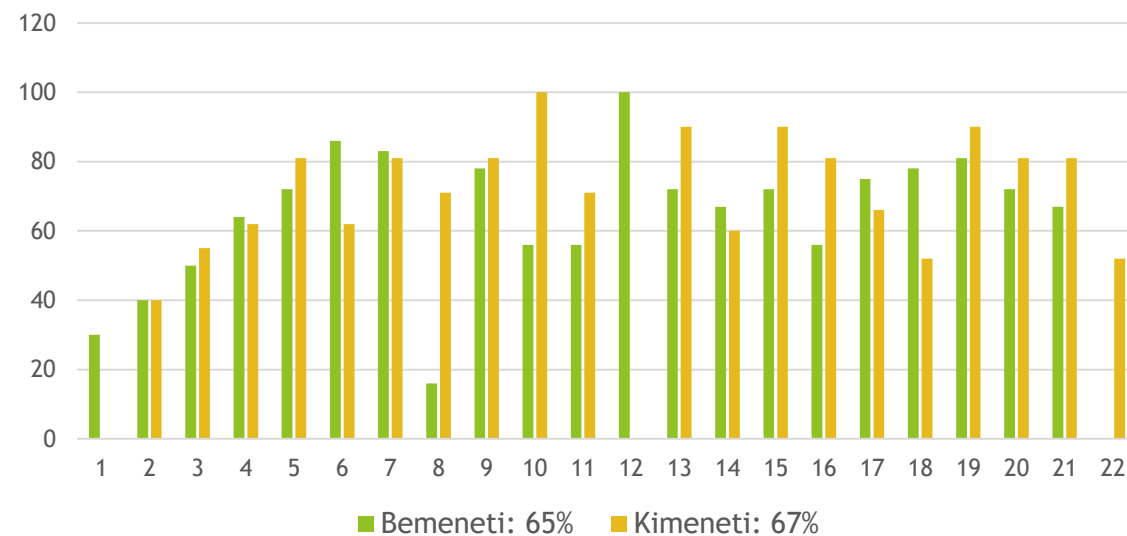

2021-22: 5. évfolyam

5.a

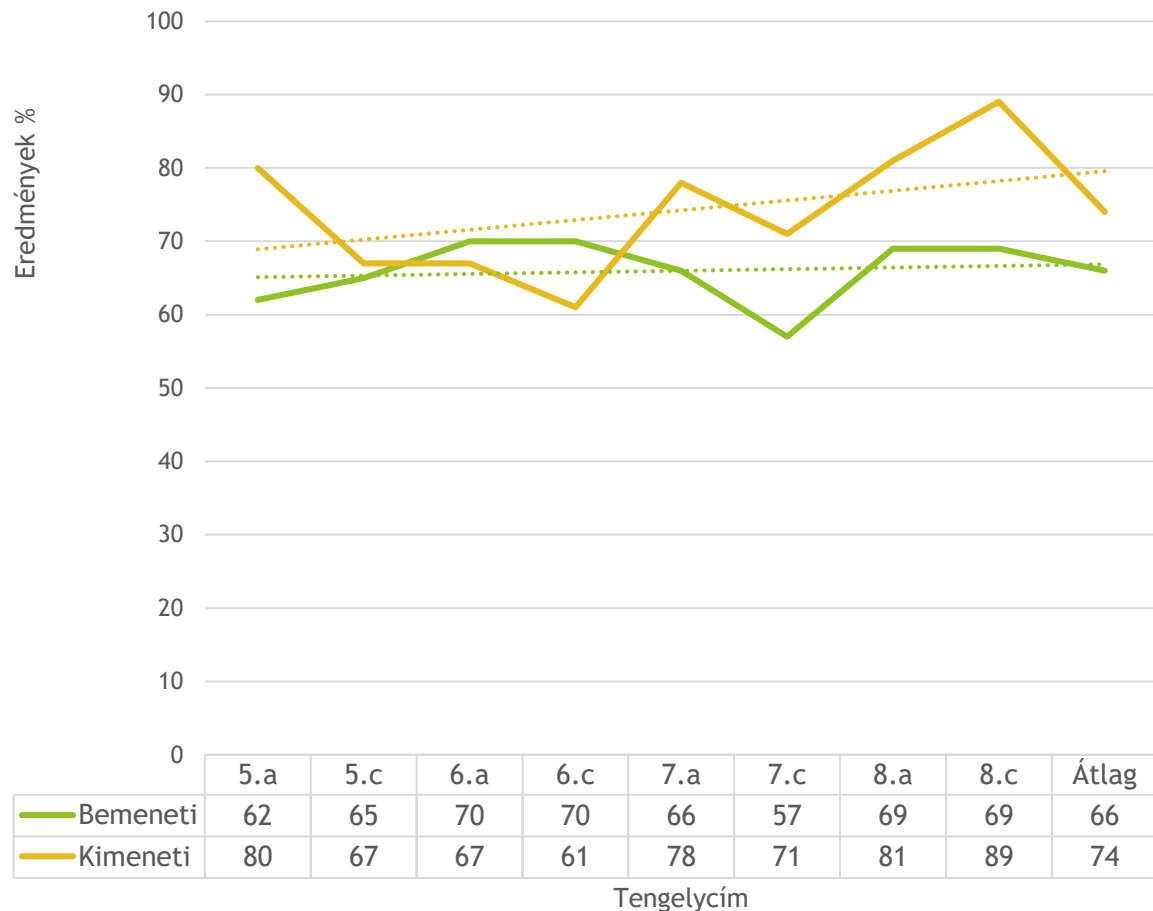

5.c

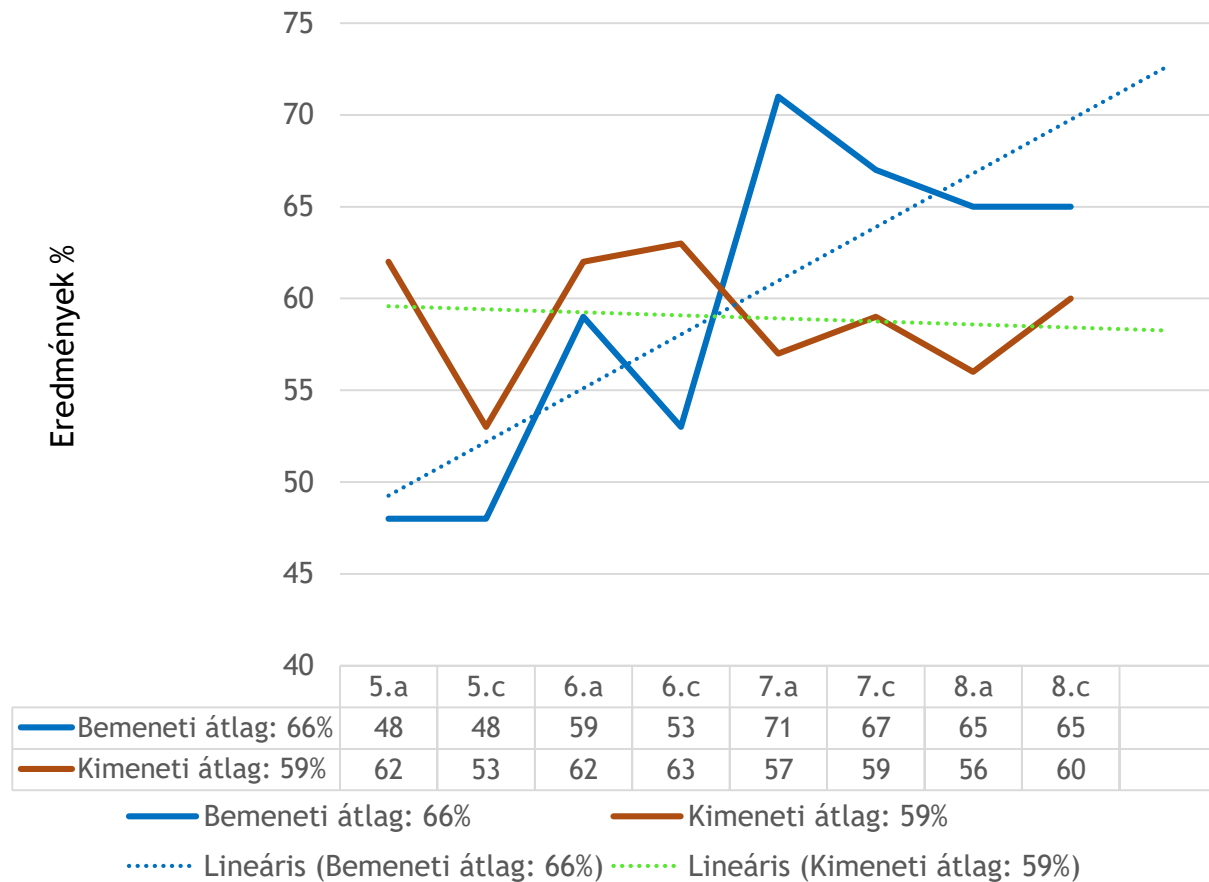
Intézményi tendencia a bemeneti és kimeneti mérések eredményei között 2021-22. tanév

Szövegértés belső mérések 2021-22.

— Bemeneti — Kimeneti Lineáris (Bemeneti) Lineáris (Kimeneti)

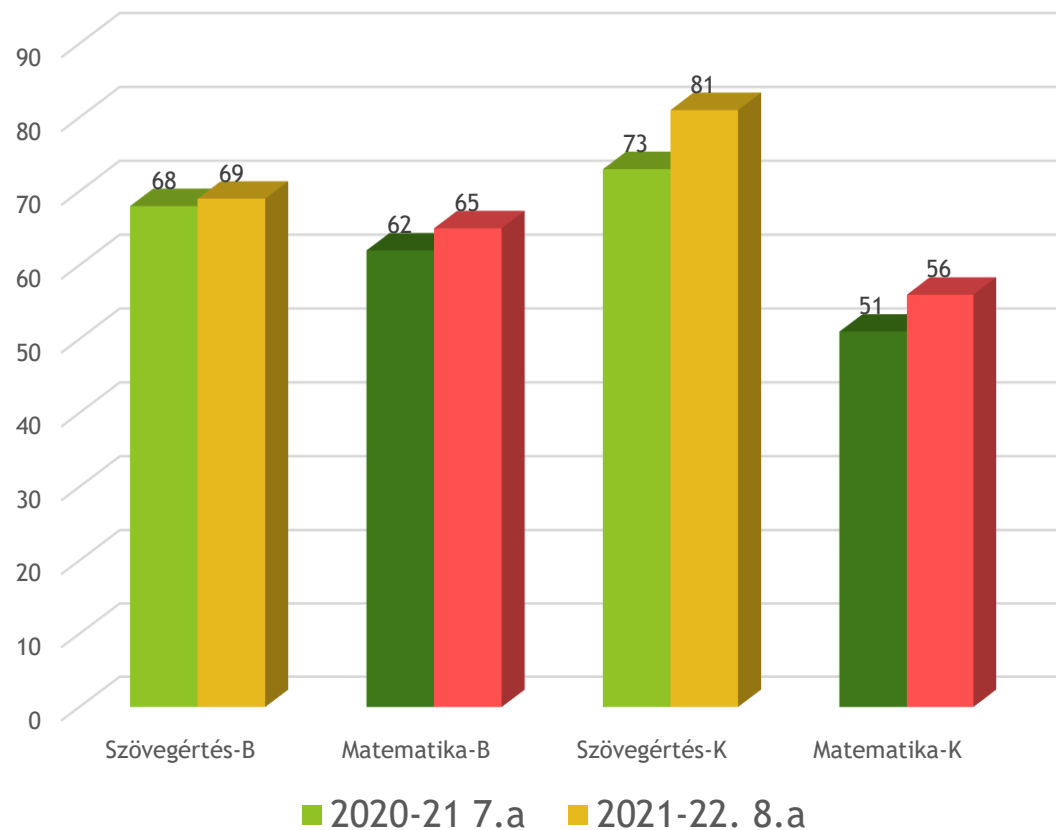
Matematika szövegértés belső mérések 2021-22.

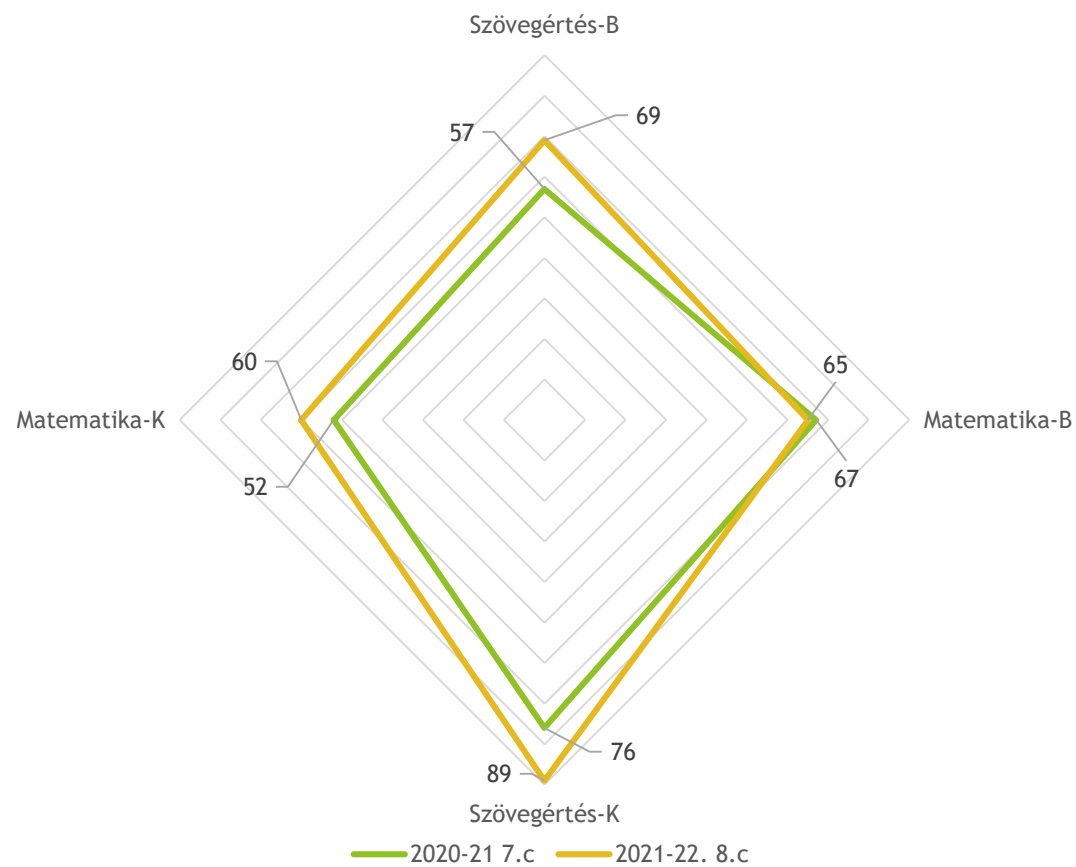
— Bemeneti átlag: 66% — Kimeneti átlag: 59%
 Lineáris (Bemeneti átlag: 66%) Lineáris (Kimeneti átlag: 59%)

Longitudinális (felmenő rendszerű) vizsgálatok eredményei 2021-től

Induló osztály 7.a

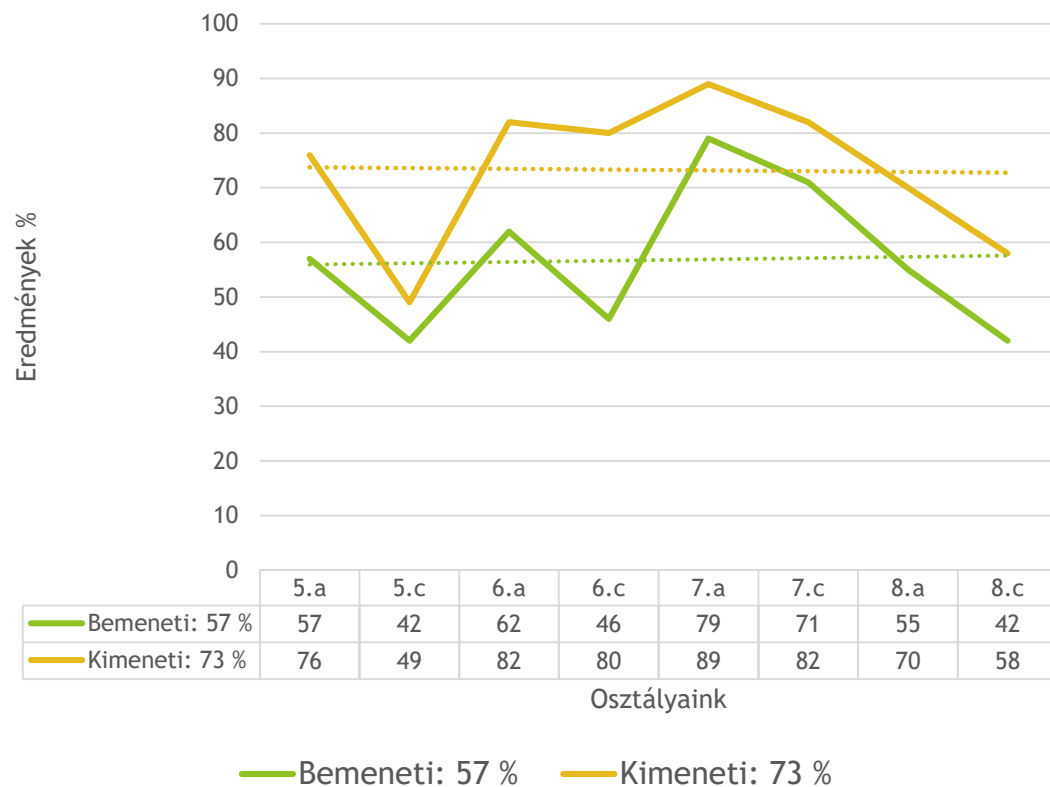
Induló osztály 7.c

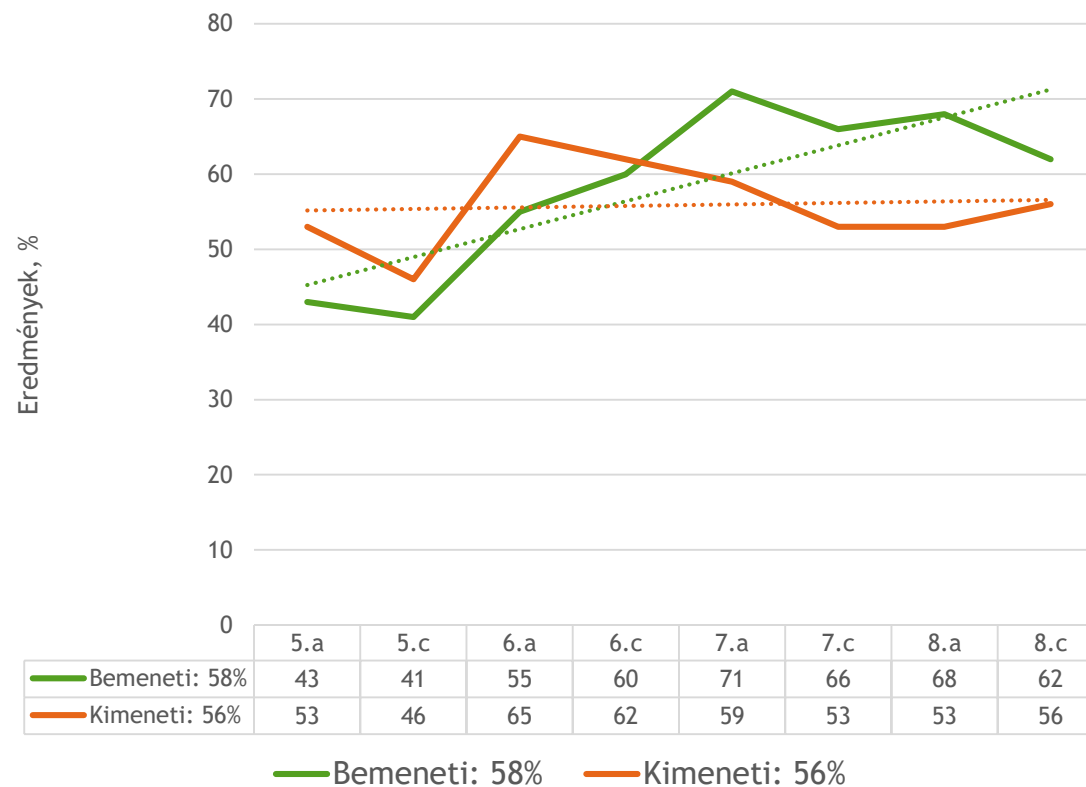
Intézményi tendencia a bemeneti és kimeneti mérések eredményei között

2022-23. tanév

Szövegértés belső mérések 2022-23.

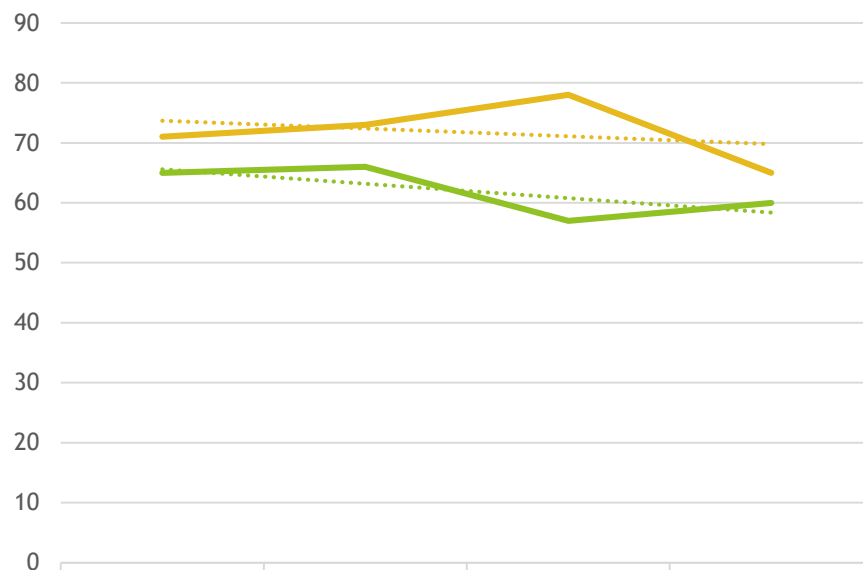

Matematika belső mérések 2022-23.

A mérési eredmények longitudinális oldalról

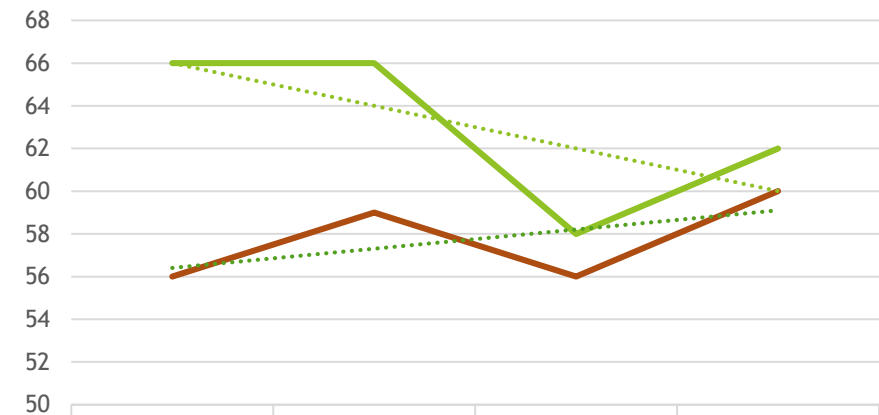
Szövegértés intézményi átlagai tanévenként

Bemeneti átlagok	65	66	57	60
Kimeneti átlagok	71	73	78	65

— Bemeneti átlagok — Kimeneti átlagok
..... Lineáris (Bemeneti átlagok) Lineáris (Kimeneti átlagok)

Matematika intézményi átlagai tanévenként

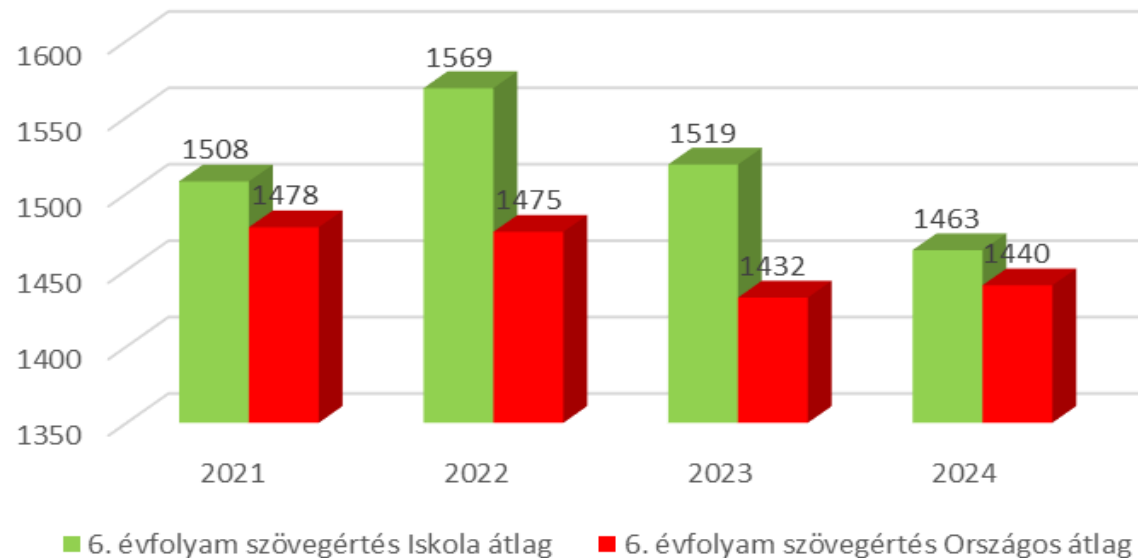

	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Bemeneti átlagok	66	66	58	62
Kimeneti átlagok	56	59	56	60

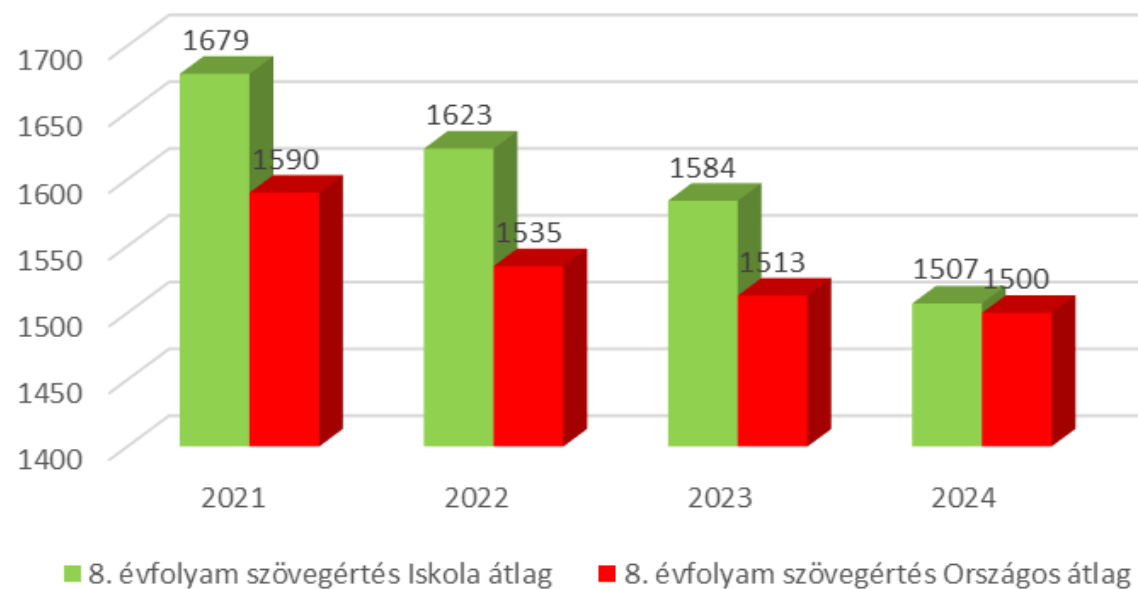
— Bemeneti átlagok — Kimeneti átlagok
..... Lineáris (Bemeneti átlagok) Lineáris (Kimeneti átlagok)

Országos kompetencia mérések eredményei 2021-24.

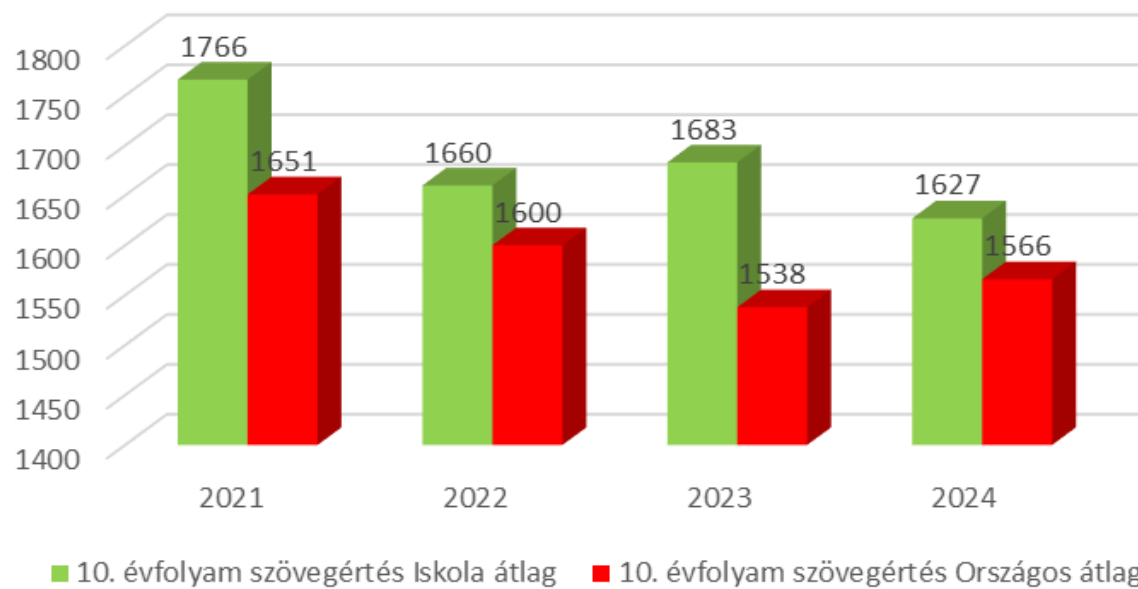
Szövegértés 6. évfolyam

Szövegértés 8. évfolyam

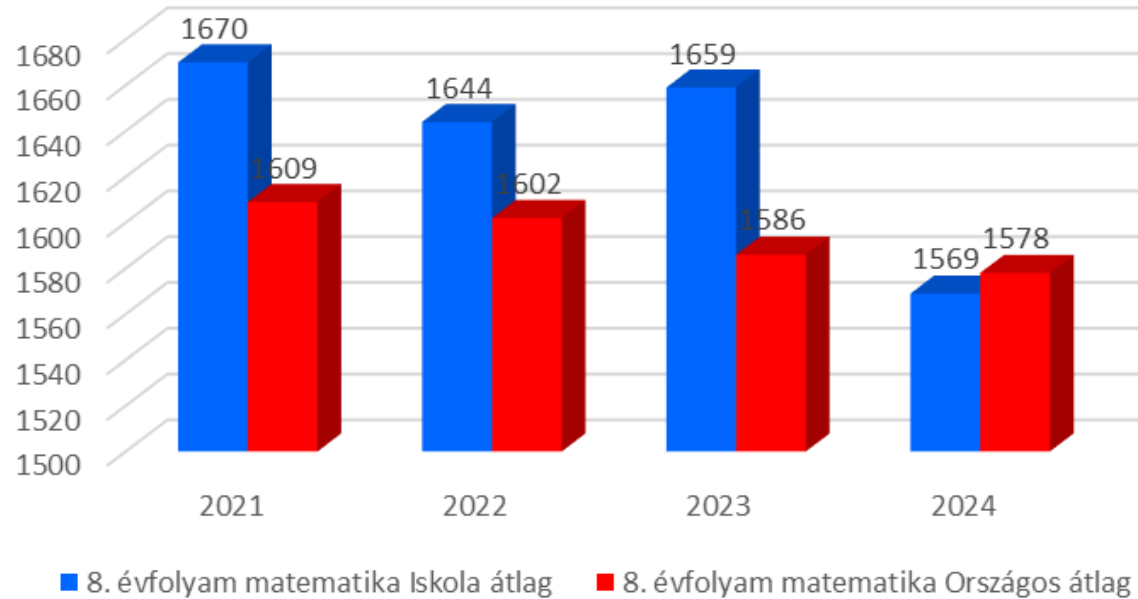

Szövegértés 10. évfolyam

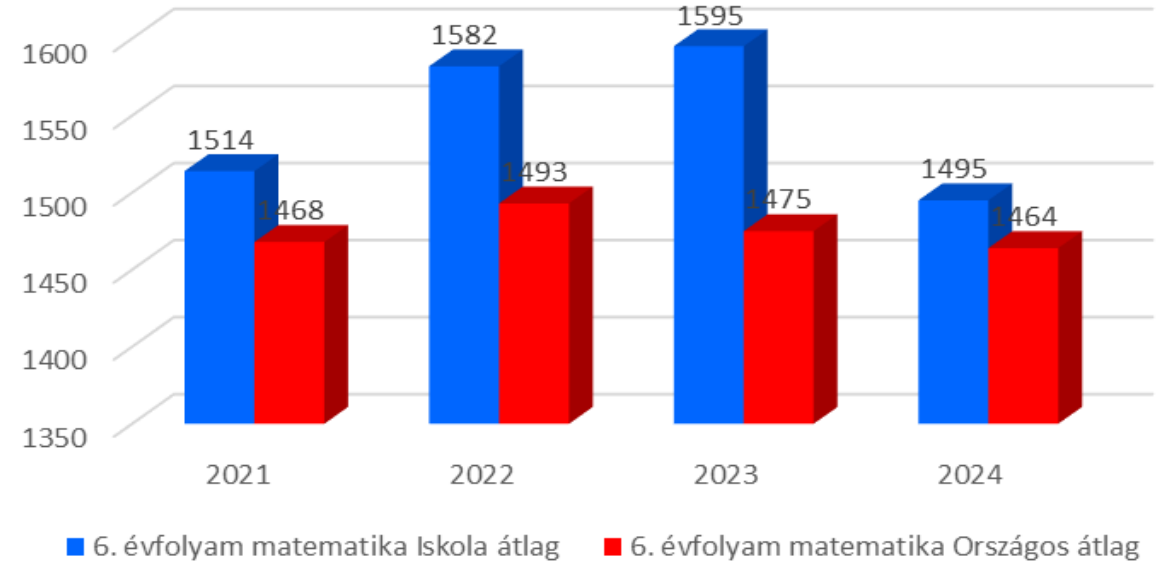

Országos kompetencia mérések eredményei 2021-24.

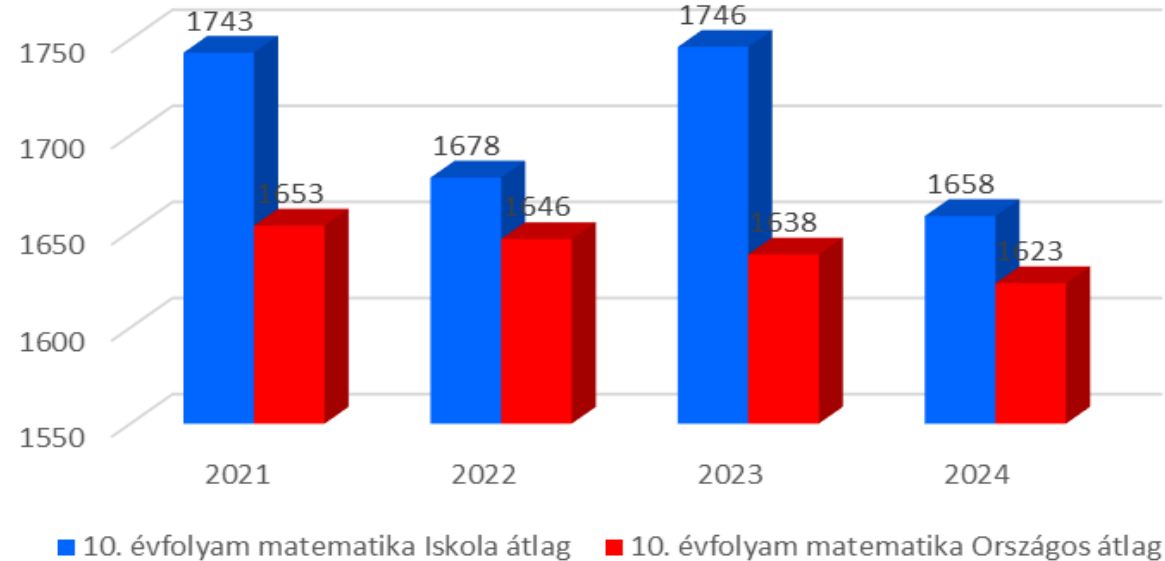
Matematika 8. évfolyam

Matematika 6. évfolyam

Matematika 10. évfolyam

Feladatok

- ▶ A következő bemeneti mérés előtt egyénenkénti eredményelemzés - fejlesztő tanulószoba javaslata a szaktanár által. **Névsort osztályonként int.vezetőnek küldeni szept. 15-ig, aki értesíti a szülőket a szükségességről.**
- ▶ Motivációs lehetőség ajánlása (ld. következő dia).
- ▶ Bementi mérés: **2023. szeptember 1- 2. hete, eredmények feltöltése szeptember 30-ig.**
- ▶ Fejlesztő tanulószoba szervezése évfolyamonként - **szülők értesítése, bizonyos teljesítmény % alatti kötelező jelleggel** - heti min. 1-1 foglalkozás. **Javaslatételt az intézményvezető írja a szülő felé** (ezért szükséges a névsor).
- ▶ **Tanulópárok kialakítása** a gyengébb tanulók segítése érdekében. **Névsor leadandó** osztályonként az intézményvezetőnek szept 15-ig.
- ▶ **Heti 1 kijelölt órában óra elején 5-10 perc szövegértés gyakorlás saját feladatokkal:** magyar, matematika, történelem, természetismeret, biológia, kémia, fizika, földrajz, informatika, önkéntesen lehetséges készségtárgyak esetében. **Legyen minden tanulónak kompetencia füzete!** (ofő feladata)
- ▶ Az elkészített feladatokból elkészült feladatbank használata helyettesítő órákon.
- ▶ **Feladatbank további feltöltése:** havonta 2 db 5-10 perces szövegértési feladat tantárgyanként.
- ▶ **Helyettesítések esetén** a felületen levő szövegértési feladatok gyakorlása tantárgynak megfelelően.
- ▶ 5-6-7. évfolyamon robotika lehetőség szerint - tehetséggondozásként lehetőség szerint (óraszám, pedagógus létszám).
- ▶ Kimeneti mérés: **2025. május 2-3. hete, eredmények feltöltése június 20-ig.**

Összegzés

- ▶ Kutatási terv - Valóságban megvalósuló gyakorlat = Kompetencia Projekt - Pandémia - Alkalmazkodás
- ▶ Hétköznapi feladatok elindítása, hozzászokás
- ▶ Kutatás a kutatásban: a motivációs mérések eredményei alapján kialakított intézkedési terv minden pontja szerepel a Kompetencia Projekt céljai között, intézkedési tervében.
- ▶ A Kompetencia Projekt korábban kitűzött céljainak, módszertanának, gyakorlatának megfeleltetése, relevanciája ennek a más céllal elvégzett vizsgálatnak a kapcsán is beigazolódott.
- ▶ Társas tanulás fontossága, eredményessége
- ▶ Lényeg: mindannyian érezzük fontosnak!
- ▶ Elhivatott nevelőtestület (Feladatbank, napi gyakorlat, tanulópárok, fejlesztő tanszoba)
- ▶ TÉR-ben is hasznát vesszük ;-)
- ▶ Folytatása következik..... Hiszem, hogy lesz eredménye!

„Amikor úgy érzem, hogy semmi sem sikerül, a kőtörők munkájára gondolok, akik százszor is ráütnek a nagy kődarabra, s azon még csak egy repedés sem látszik. A százegyedik kalapácsütésnél azonban a kő kettéválik, és én tudom, hogy nem az utolsó csapástól, hanem attól a száztól, amit előtte mértek rá.”

Jacob van Rijs

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Horváthné dr. Hidegh Anikó

Irodalomjegyzék

- ▶ Adorjáné Káldi Boglárka: Motivációs kérdőív, Szakdolgozat, BME, Budapest, 2016.
 - ▶ Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven- adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: A szövegértés, mint a tanulási képesség fejlesztése, 2016. Mindenki Iskolája
 - ▶ Antalné Szabó, Á. (2003). Az anyanyelvi nevelés új stratégiái. Magyar Nyelvőr, 127(4), 407-427.
 - ▶ Becker, G. S. (1962): Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis, The Journal of Political Economy, 1962/5. szám. o. 9-49.
 - ▶ Benke Mariann: A motiváció és tanulás kapcsolatának vizsgálata: fókuszban az önmeghatározás elmélet. Doktori értekezés tézisei
 - ▶ Deci, L. E.-Ryan M. R. (2000): Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being, American Psychologist 2000/1. szám. o. 68-78.
 - ▶ Fejes József Balázs: Célok és motiváció, Budapest, Gondolat Kiadó, 2015.
 - ▶ Grabe,P.- Stoller, Fredricka L.(2011): Teaching and Researching: Reading, London. Routledge
 - ▶ Hidegh Anikó (2021): Egy jó gyakorlat bemutatása: a szövegértés fejlesztésének lehetőségei a felső tagozaton, avagy megértetni, tehát érteni. Anyanyelv-pedagógia 2021. évi 4. szám
 - ▶ Hidegh Anikó (2021): Kutatómunka kontra vírushelyzet,avagyhogyan befolyásolja a világjárvány egy kutatómunka megvalósulását
<https://padipe.mftk.uni-pannon.hu/index.php/pdp/issue/view/5>
 - ▶ Huszár Samu Nóra-Steklács János(2022): A reciprok tanítási módszer elemeinek jelentősége az olvasás-szövegértés tanítás eredményességének fejlesztésében. Anyanyelvi Kultúráközvetítés, 5(1), 21-30. (2022)
 - ▶ Kiss A. -Kiss É. - Kubinger P.J. - Ladányiné S.T. - Zsolnai J-né (2015): Az olvasás, a szövegértés és az internetpedagógia tartalékainak feltárása. OOK Press Nyomda, Pápa
 - ▶ OKM eredmények 2021, Százhalombattai Arany János Ált. Iskola és Gimnázium:
https://aranybatta.hu/wpcontent/uploads/2022/09/intezmenyieredmenyek_2021.pdf
- utolsó megtekintés: 2023.03.03.
- ▶ Schnotz, Wolfgang - Molnár Edit Katalin (2012): Az olvasás-szövegértés mérésének társadalmi és kulturális aspektusai. In: Csapó Benő - Csépe Valéria (szerk.): Tartalmi keretek az olvasás diagnosztikus értékeléséhez. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 87-136.
 - ▶ Steklács, J. (2013). Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Budapest: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.